

Unge tanker om studievalg

En analyse af unges valg og fravalg af uddannelserne til pædagog, lærer, sygeplejerske og socialrådgiver

Indholdsfortegnelse

Indledning	3
Sammenfatning og perspektiver	4
Hvordan træffer de unge studievalget?	7
Til- og fravalgsårsager knyttet til forhold før uddannelsen	11
Til- og fravalgsårsager knyttet til uddannelsen	18
Til- og fravalgsårsager knyttet til forhold efter uddannelsen	22
Anvendte metoder	29
Bilag 1: Oversigt over hyppigste årsager og sammenligning med andre undersøgelser	31

1. Indledning

I de seneste år har der været tiltagende fokus på rekruttering til uddannelserne til pædagog, lærer, sygeplejerske og socialrådgiver. Det er uddannelser, som er helt afgørende for et velfungerende velfærdssamfund. Der er brug for kvalificeret arbejdskraft for at kunne undervise og udvikle vores børn og til at hjælpe syge og socialt udsatte. I de seneste år er søgningen til de fire uddannelser faldet, samtidig med at der bliver flere børn og ældre, hvilket udfordrer velfærdssamfundet.

Der er allerede mangel på pædagoger, lærere, sygeplejersker og socialrådgivere. De seneste tal fra Styrelsen for Arbejdsmarkedsrekruttering viser, at 43 pct. af de opslåede sygeplejerskestillinger i juni til november 2021 ikke blev besat af en kvalificeret ansøger. Det samme gælder 30 pct. af pædagogstillingerne og 20 pct. af stillingerne som folkeskolelærer.¹ Samtidig viser flere analyser, at der i fremtiden vil være en større mangel på uddannede inden for netop disse fire faggrupper. En analyse lavet af DAMVAD Analytics for Danske Professionshøjskoler viser, at der i 2030 vil mangle 35.600 pædagoger, lærere, sygeplejersker og socialrådgivere.²

Søgningen til uddannelserne til pædagog, lærer, sygeplejerske og socialrådgiver har været faldende siden 2016. Konkret er antallet af 1.-prioritetsansøgninger fra 2016 til 2021 faldet med 20 pct. på pædagoguddannelsen, 5 pct. på læreruddannelsen, 14 pct. på sygeplejerskeuddannelsen og 13 pct. på socialrådgiversuddannelsen. De nyeste tal fra kvote 2-risten i marts 2022 tyder på, at denne udvikling forstærkes. Fx er antallet af kvote 2-ansøgninger til sygeplejerskeuddannelsen faldet med 36 pct. fra 2021 til 2022.

På baggrund af den stigende mangel på velfærdsprofessionelle og den faldende søgning til uddannelserne er der behov for, at flere unge vælger uddannelserne til pædagog, lærer, sygeplejerske og socialrådgiver. Derfor er det relevant at se på, hvilke begrundelser de unge har for at til- og fravælge de fire uddannelser.

I denne rapport præsenteres en analyse, som Danske Professionshøjskoler har lavet om unges begrundelser for at til- eller fravælge pædagog-, lærer-, sygeplejerske- og socialrådgiveruddannelserne. Analysen bygger på en kvalitativ undersøgelse, der baserer sig på interviews med 20 unge, der enten har tilvalgt en af de fire uddannelser (10 personer) eller har overvejet en af de fire uddannelser, men har valgt en anden uddannelse (10 personer). De gennemførte interviews har haft fokus på de unges overvejelser i forbindelse med deres studievalgsproces, herunder begrundelser for til- og fravalg af de fire uddannelser.

Der er tale om en mindre, kvalitativ undersøgelse, som spænder relativt bredt, idet undersøgelsen dækker fire uddannelser ift. både til- og fravalg. Analysen kan dermed ikke give et nøjagtigt billede af, hvorfor disse fire uddannelser til- og fravælges. På grund af det kvalitative design er det særlig usikkert, hvor udbredte de forskellige årsagsforklaringer er. Der ses dog nogle mønstre, som må betragtes som gældende for en stor gruppe af unge studievælgere. Samtidig lægger resultaterne sig op ad andre undersøgelser af mere kvantitativ karakter og kan dermed være med til at kaste lys over årsager til, at unge til- eller fravælger pædagog-, lærer-, sygeplejerske- og socialrådgiveruddannelserne.

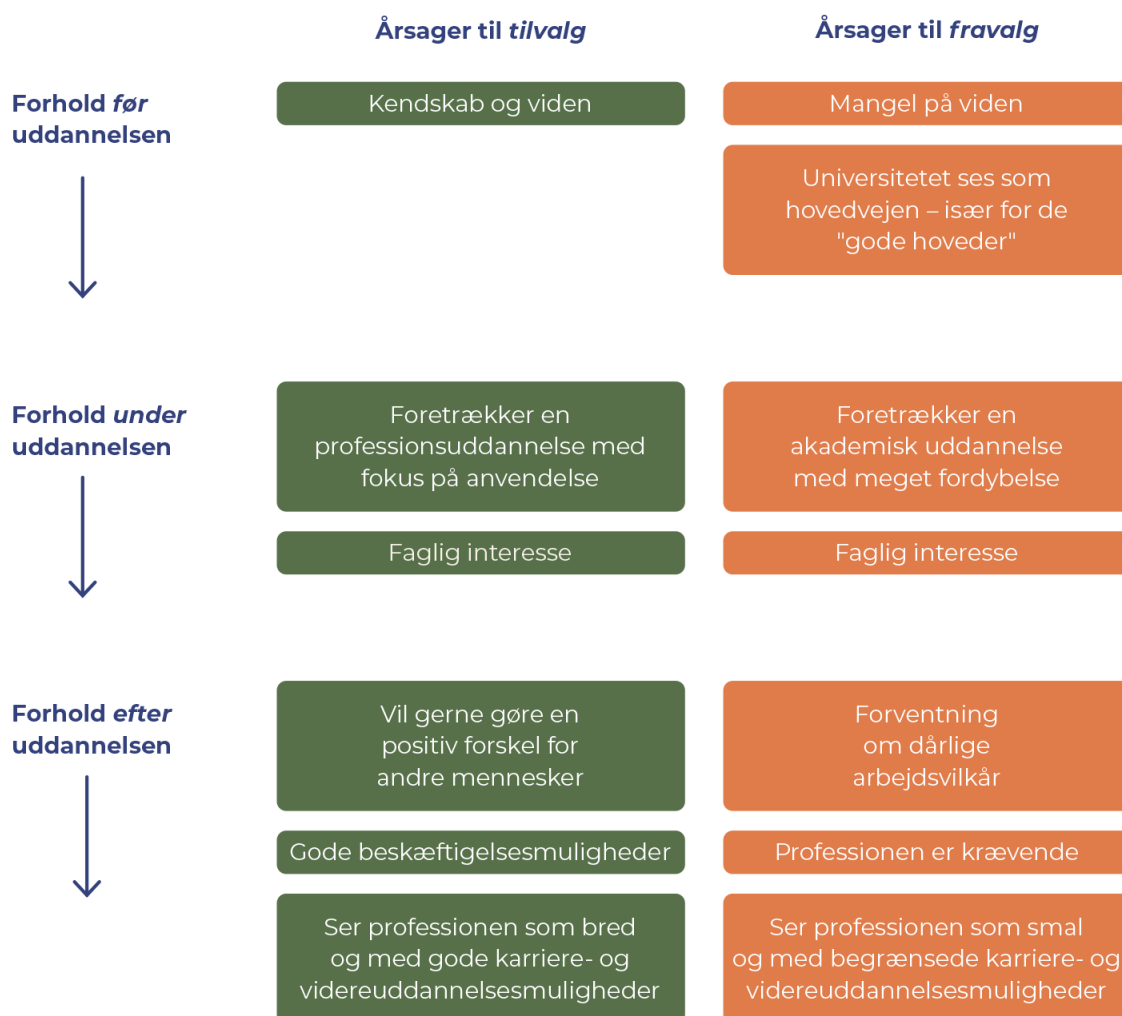
¹ STAR (2022): Rekrutteringssurvey – Rapport, marts 2022

² [DAMVAD Analytics \(2021\): Behovet for velfærdsuddannede i 2030](#)

2. Sammenfatning og perspektiver

I dette kapitel gennemgås de centrale fund i analysen. Konkret sammenfattes de vigtigste årsager til til- og fravalg af uddannelserne til pædagog, lærer, sygeplejerske og socialrådgiver, som er blevet fremhævet i interviewene. Der peges også på nogle perspektiver af undersøgelsen i form af områder, hvor analysen peger på, at der kan sættes ind for at tiltrække flere unge til de fire uddannelser.

Nedenstående figur viser de vigtigste årsager, som undersøgelsen peger på ift., at unge til- og fravælger pædagog-, lærer-, sygeplejerske- og socialrådgiveruddannelserne. De forskellige årsager er grupperet efter, om de knytter sig til forhold før, under eller efter uddannelsen.

I det følgende gennemgås de vigtigste begrundelser for til- og fravalg af de fire uddannelser.

Årsager knyttet til forhold før uddannelsen

Viden er afgørende. Mange af interviewpersonerne fortæller, at de ikke vidste ret meget om de fire uddannelser, og at de ikke fik viden om dem i løbet af deres grundskole- og gymnasietid. Det er meget forskelligt, i hvilket omfang de unge har oplevet studievejledning og studievalsaktiviteter, og også hvor meget viden de selv har opsøgt. Det kom dog til udtryk i interviewene, at mange af dem, som har fravalgt uddannelserne, peger på, at de ikke havde særlig meget viden om uddannelserne. Omvendt har de, som har tilvalgt uddannelserne, en del viden fra familie, venner, egne erfaringer med professionerne og/eller studievalsaktiviteter.

Universitetet ses som hovedvejen og er prestigefyldt. Mange af interviewpersonerne har set universitetet som det "naturlige valg", da de skulle vælge en videregående uddannelse. Flere af de unge har oplevet en tydelig forventning fra deres lærere i grundskolen og gymnasiet om at vælge universitetet. Nogle giver udtryk for, at forventningen kommer fra dem selv eller fra samfundet i bred forstand. Forventningen bliver særlig tydelig for "de gode hoveder", der møder en forventning om, at de skal udnytte deres gode karaktergennemsnit og ikke "spilde" det på at tage en professionsuddannelse.

Årsager knyttet til uddannelsen

Faglig interesse er vigtig. Faglig interesse for uddannelsen er en vigtig faktor, både for dem, der har valgt til, og for dem, der har valgt fra. Mange af dem, der læser på uddannelserne til pædagog, lærer, sygeplejerske og socialrådgiver, fortæller, at de har valgt uddannelsen ud fra en faglig interesse. Flere af dem, der har valgt en anden uddannelse end de fire, begrundet deres fravalg med en interesse for en anden uddannelse eller et andet fagområde.

Anvendelsesorientering i professionsuddannelserne. Studieformen på professionsuddannelserne er for mange en primær årsag til, at de valgte en af disse uddannelser. Særligt fremhæves det som vigtigt, at teori kobles med praktik, og at de studerende får mulighed for at bruge det, de lærer, i "virkeligheden". Fem af interviewpersonerne har tidligere læst på en universitetsuddannelse, og de beskriver typisk, at de på universitetet opdagede, at de foretrak en mere anvendelsesorienteret uddannelse.

Årsager knyttet til forhold efter uddannelsen

Gøre en positiv forskel for andre. En vigtig motiverende faktor for at vælge pædagog-, lærer-, sygeplejerske- og socialrådgiveruddannelserne, er, at man gennem sin profession får mulighed for at gøre en positiv forskel i andre menneskers liv. De, der har overvejet uddannelserne, men valgt noget andet, beskriver også, at forventningen om at kunne gøre en forskel for andre var en af årsagerne til, at de overvejede uddannelserne.

Arbejdsvilkår skaber fravalg. En opfattelse af dårlige arbejdsvilkår i professionen er den vigtigste årsag til, at mange af interviewpersonerne har fravalgt en af de fire uddannelser. Der er flere, som peger på, at deres fravalg ikke har noget med uddannelsen at gøre overhovedet, men at det udelukkende handler om forventninger til jobbet efter uddannelsen. Bekymringen hænger tæt sammen med ønsket om at gøre en forskel for andre: De unge vurderer, at dårlige arbejdsforhold vil kunne forhindre dem i reelt at gøre en forskel. Opfattelsen af dårlige arbejdsvilkår kommer både fra fortællinger i medierne og fra familie, venner og bekendte, der arbejder inden for professionerne.

Professionerne er krævende. Flere interviewpersoner mener ikke, at de vil være i stand til at varetage professionen, og har derfor valgt den fra. Nogle fortæller, at jobbet er for krævende, og at deres faglige

niveau ikke er højt nok. Både unge med stærke og unge med svage boglige forudsætninger peger på, at jobbet kræver for meget robusthed – og nogle af dem begrundet deres fravalg med, at de er "skrøbelige", "følsomme" eller "mangler selvtillid".

Brede eller smalle beskæftigelsesmuligheder. Der er væsentlig forskel på, hvordan interviewpersonerne ser professionerne. De, der har tilvalgt uddannelserne, ser professionerne som brede med gode muligheder for forskellige typer stillinger og udvikling i deres kommende arbejdsliv. De, der har fravalgt uddannelserne, ser professionerne som et mere snævert valg. De ser typisk én jobfunktion for sig uden særlig gode muligheder for variation og udvikling i arbejdslivet. Synet på professionen har betydning for både til- og fravalg.

Mulighed for videreuddannelse. Videreuddannelsesmuligheder har betydning for både til- og fravalg, og mønstret er klart: De, der har valgt uddannelserne, vurderer, at de har gode muligheder for videreuddannelse. De, der har fravalgt uddannelserne, vurderer mulighederne som mindre gode eller mangler viden om de muligheder, der findes. Konkrete uddannelsesmuligheder – fx at kunne læse videre på en kandidatuddannelse – betyder meget for begge grupper.

Perspektiver

Analysen peger på en række områder, hvor der kan sættes ind for at få flere unge til at søge ind på de fire uddannelser.

Giv de unge mere viden om uddannelserne. I både grundskolen og gymnasiet kan der sættes ind med mere viden om professionsuddannelserne, fx i forbindelse med studievejledning og brobygning. Analysen viser, at viden gør en stor forskel for unges studievalg, og at det er forskelligt, hvor meget viden de får med sig. De unge efterspørger konkrete tiltag som fx bedre muligheder for at afprøve uddannelser og professioner og flere muligheder for at tale med både studerende og beskæftigede inden for faget.

Omtal uddannelserne som et naturligt valg i gymnasiet. De unge bliver påvirket af måden, der tales om universitetsuddannelser og professionsbacheloruddannelser i gymnasiet. Derfor skal der fokus på, hvordan de fire uddannelser kan omtales som et naturligt valg for alle unge – også de fagligt stærke. Det er også væsentligt, at uddannelserne og professionerne anerkendes som krævende og ikke omtales om noget, "alle kan blive".

Tydeliggør professionernes faglighed og muligheder. Analysen viser, at mange unge mangler billeder på professionernes bredde og udviklingsmuligheder. Disse forhold kan fx med fordel tydeliggøres både på UddannelsesGuiden (ug.dk), på professionshøjskolernes hjemmesider og i forbindelse med vejledningsaktiviteter på ungdomsuddannelser og professionshøjskoler.

Ret opmærksomhed mod bedre videreuddannelsesmuligheder. Analysen peger på, at videreuddannelse har betydning, og at en del unge enten anser mulighederne for videreuddannelse i professionerne som relativt begrænsede eller mangler viden om dem. Mange unge vil gerne holde alle døre åbne ift. uddannelse, og det kan derfor være en barriere, at de ikke kan være sikre på senere at kunne læse en kandidatuddannelse.

Sæt fokus på arbejdsvilkår. Analysen peger på, at opfattelsen af arbejdsvilkårene er en væsentlig barriere for nogle unge. Oplysning og flere positive historier vurderes at kunne gavne rekrutteringen. Der er også unge, som har bred indsigt i arbejdsvilkårene for professionen, der er bekymrede for, om uddannelsen giver dem mulighed for i tilstrækkelig grad at hjælpe andre mennesker, sådan som de ønsker.

3. Hvordan træffer de unge studievalget?

Der er i sagens natur forskellige tilgange til at træffe valg om fremtidig uddannelse. Nogle researcher grundigt og har mange overvejelser og samtaler med familie og venner om deres studievalg. Andre går i højere grad selv med deres tanker og opsøger primært information på internettet. Der er ikke én måde at træffe valg om studie på, og på baggrund af de gennemførte interviews med studerende ses det, at der er en markant variation i omfanget af studievejledning og studievalgsaktiviteter som fx brobygning.

Fælles er dog, at mange nævner, at de har søgt information om forskellige uddannelser og mulige karriereveje på internettet. Særligt ug.dk bliver nævnt hyppigt i de gennemførte interviews. Også uddannelsesinstitutionernes egne hjemmesider bliver anvendt til at søge viden og information.

Online information bruges aktivt i uddannelsesvalget

Næsten alle interviewpersoner fortæller, at de opsøger information på forskellige hjemmesider i forbindelse med deres uddannelsesvalg. Ug.dk bliver nævnt af de fleste som et sted, de har brugt til at opsøge viden om de forskellige uddannelsers indhold og sammensætning og ligeledes viden om beskæftigelsesmuligheder, løn og arbejdsvilkår efter endt uddannelse. Nogle fortæller, at de har søgt systematisk på en lang række forskellige uddannelser og aktivt brugt ug.dk til at sammenligne, vælge og prioritere. Andre har mere specifikt opsøgt viden om uddannelser, som de overvejede og var interesserede i.

Uddannelsesinstitutionernes hjemmesider anvendes også til at søge information. De studerende søger mest information om specifikke uddannelser, de overvejer, på den uddannelsesinstitution, de ville vælge, fx pædagoguddannelsen på VIA University College. Dog bruges særligt professionshøjskolernes hjemmesider også til at sammenligne forskellige professionsbacheloruddannelser som en del af uddannelsesvalget.

Det er således forskelligt, i hvilken grad de studerende søger på internettet. Fælles er dog, at nærmest alle i en eller anden udstrækning har brugt ug.dk eller uddannelsesinstitutionernes hjemmesider i deres studievalsproces.

Citater om at søge viden om uddannelser online

"Jeg gik meget slavisk til værks inde på ug.dk. Jeg kiggede på alle muligheder. Så kategoriserede jeg dem i 'ja', 'nej' og 'måske'. Så endte jeg så med en liste med nok 15 uddannelser med 'ja' og 'måske', og her var læreruddannelsen så 'måske'. Jeg valgte jo så uddannelsesvidenskab. Det virkede lidt mere officielt, sådan, og så bedre ud på cv'et" [Lærerstuderende, der først valgte en universitetsuddannelse og siden læreruddannelsen](#)

"Jeg læste om uddannelsen på ug.dk og så efterfølgende på uddannelsesstedernes sider" [Studerende på socialrådgiveruddannelsen](#)

"Jeg læste selv på KP's hjemmeside. Om, hvordan det så ud og hang sammen med praktik og at være på skolen, og hvilke fag man skulle have, og hvad man kunne vælge af specialer, osv." [Studerende på pædagoguddannelsen](#)

"Jeg har brugt ug.dk flere gange og kigget på forskellige uddannelser, og hvad man kan." [Studerende, der har overvejet læreruddannelsen, men valgt en anden uddannelse](#)

Familie og venners oplevelser med uddannelsen har betydning

Flere af interviewpersonerne kender nogen, der har læst den samme uddannelse, som de selv læser på eller har overvejet at læse. Fælles for dem er, at de generelt får et positivt indtryk af uddannelsen gennem familie og venner.

Der er flere, som fortæller, at de har et familiemedlem eller venner, der læser på en professionsuddannelse, og at de har fået et positivt indtryk af uddannelsen derigennem. I interviewene ses, at selv om de unge fravælger uddannelsen, kan det at kende nogen, der går på uddannelsen, medvirke til et positivt indtryk.

Mange af de unge bruger deres familiemedlemmer og venner til at tale med om deres studievalg. Både konkret, hvis deres familie eller venner selv læser eller har læst den samme uddannelse, som de overvejer, men også mere generelt. Generelt oplever mange af de unge at deres familie og venner bakker op om deres studievalg. De fleste forældre opfordrer dem til at tage en uddannelse, men ikke nødvendigvis en specifik uddannelse. Forældrene fokuserer mest på, at de skal vælge en, der gør dem glade, og som de har interesse for.

Der er enkelte, som fortæller, at selv om deres forældre har udtrykt opbakning til deres valg, har de alligevel følt, at der var nogle forventninger til dem om, at de skulle gå i en særlig retning. Der er fx én, en lærerstuderende, som fortæller, at han foretrak at tale med sine bedsteforældre fremfor sine forældre om sit uddannelsesvalg, da forældrene har en akademisk uddannelse, og han derfor oplevede, at de gerne ville "trække ham i en mere akademisk retning". Der er også en, som fortæller, at hun ikke turde tale med sine forældre om sine overvejelser om at læse til lærer, fordi hun mente, at hendes far ikke ville bryde sig om dette valg. Hun valgte herefter en anden uddannelse, som hun mente, familien ville synes bedre om.

Der er enkelte, som nævner, at deres familie eller venner, i forbindelse med deres overvejelser om at blive pædagog, lærer, sygeplejerske eller socialrådgiver, har sagt, at det er et hårdt og krævende erhverv, og at de bør have dette med i deres overvejelser.

Der er dog også eksempler på, at uddannelsesvalg ikke er noget, de unge taler særlig meget med deres familie og venner om, men mest er noget, som de går med selv.

Citater om at tale med sin familie og venner om uddannelsesvalg

"Jeg har et godt indtryk af uddannelsen fra familie og venner. Min svigermor arbejder som socialrådgiver. Vi har snakket meget om hendes arbejde. Og så det med, at min bror er på samme uddannelse. Derfra har jeg et rigtig godt indtryk af uddannelsen. [...] Vi snakkede meget om uddannelsen, da han var i praktik. Han var i praktik i alkoholbehandlingen, og jeg er selv uddannet SOSU og har været på et alkoholafsnit, så vi snakkede meget om, hvordan hans praktik gik. Vi har også talt om, hvordan det var, når han var i skole, og om fagene og sådan." [Studerende på socialrådgiveruddannelsen](#)

"Jeg har haft mest nytte af at høre direkte fra venner og høre om uddannelsen, og hvordan uddannelsen er opbygget. De er rigtig glade for det, selve studiet. Fx hende, der læser i København, hun er glad for, at der er praktik, og at man får lov til at komme ind på så mange forskellige områder. Så hun er ret tilfreds med uddannelsen [...] Jeg synes, det lyder som et rigtig godt studie. Det, der holder mig fra at læse det, er ikke uddannelsen. Jeg tror mere, det var, fordi sygeplejerskefaget i medierne bliver enormt negativt fremstillet." [Interviewperson, der har overvejet sygeplejerskeuddannelsen, men valgt en anden uddannelse](#)

"Jeg har talt med min far om det, og han synes, at jeg skulle vælge det, der gør mig glad, og noget, som jeg kan se mig selv lave resten af mit liv." [Studerende på læreruddannelsen](#)

"Jeg har da nævnt overvejelsen for venner og familie. Vi har talt om det, da jeg prøvede at finde ud af, hvad jeg ville ind på. Jeg synes, de var positive. Der er i hvert fald ikke nogen, der har sagt, at det var en dårlig ide. Generelt går mine forældre op i, at jeg skal lave det, som jeg synes, er sjovt." [Interviewperson, der har overvejet pædagoguddannelsen, men valgt en anden uddannelse](#)

"Jeg tror heller ikke, jeg har snakket så meget med mine forældre. Det har meget været inde i mit eget hoved." [Studerende på læreruddannelsen](#)

Meget forskellige oplevelser af studievejledning og studievalsaktiviteter

Det er forskelligt, hvor meget de unge har deltaget i studievalsaktiviteter, og hvor meget fokus der har været på det gennem deres uddannelsesforløb.

Den største gruppe giver udtryk for, at der har været begrænset fokus på studievejledning i deres uddannelsesforløb, og at de hverken har deltaget i åbent hus, uddannelsesdage eller brobygning. De har mest søgt information om uddannelser på internettet.

En del af interviewpersonerne giver udtryk for, at der har været nogle studievalsaktiviteter, men at det ikke er noget, som har gjort indtryk på dem, eller som de husker at have benyttet sig aktivt af.

Enkelte giver udtryk for, at der har været fokus på uddannelsesvalg på deres grundskole eller gymnasiale uddannelse. De har fx deltaget i karrieredage eller studiepraktik eller har været til uddannelsesmesser. Der er også en gruppe, som selv aktivt har opsøgt fx åbent hus-arrangementer og uddannelsesmesser. Analysen tyder på, at de unge, som har oplevet, at der fra deres ungdomsuddannelses side har været fokus på studievejledning, ansøres til selv at opsøge mere viden.

Det overvejende indtryk er, at der er stor forskel på de unges oplevelse af, hvilke tilbud som har været tilgængelige, og hvor meget viden de er blevet præsenteret for gennem deres skoletid. Der har ligeledes været forskel på, hvor meget forskellige uddannelser introduceres. Mange fortæller, at der særligt har været fokus på universitetsuddannelser (som nærmere beskrevet i kapitel 4) eller kun uddannelser, der var tæt knyttet til deres studieretning. Andre fortæller, at der ikke har været et særligt fokus. De unge, der selv har opsøgt viden og deltaget i studievalsarrangementer, har brugt den viden, de har fået, aktivt i deres proces med at vælge uddannelse.

Citater om studevejledning og studievalsaktiviteter

"Åbent hus? Nej jeg har ikke været til åbent hus. Jeg har ikke overvejet det. Nej. Jeg har ikke hørt om det. Er det, hvor man kan komme ud og høre om uddannelserne?" [Studerende på socialrådgiveruddannelsen](#)

"Jeg var til åbent hus der [specifik uddannelse], det havde jeg ikke været andre steder. Jeg havde ikke rigtig haft muligheden for åbent hus andre steder. Eller jeg havde ikke tænkt så meget over det. Jeg havde kun kort tid tilbage af gymnasiet, og jeg skulle søge hurtigt videre. Jeg ville ikke tage et sabbatår. Vejlederen på htx sagde, at man skulle vælge nu. Og at jeg kunne tage til åbent hus der." [Studerende, der har overvejet læreruddannelsen, men valgte en anden uddannelse](#)

"I 1. g var der nogle ude på skolen og fortælle, og der kunne man bl.a. høre om sygeplejerskeuddannelsen. Der var måske tre runder, så man kunne høre om tre forskellige uddannelser [...] På det gymnasie, jeg gik på, der gik de meget op i at introducere os til forskellige uddannelser." [Studerende på sygeplejerskeuddannelsen](#)

"Jeg havde planlagt at tage til det [åbent hus]. Men det var på Zoom, og det var jeg ikke rigtig interesseret i. Jeg havde nok deltaget, hvis det havde været fysisk." [Studerende på læreruddannelsen](#)

"Vi blev ikke rigtig introduceret for nogen uddannelser i gymnasiet, hvilket egentlig undrer mig. Vi havde ikke sådan forløb eller praktik. Hvilket er lidt sådan forbavsende taget i betragtning, at man ikke rigtig har været ude i virkeligheden, for man skal træffe nogle ret afgørende valg, altså uden at vide sådan – skal det være universitetet? Eller sådan uden at vide, hvad andre videregående uddannelser er." [Studerende, der har overvejet læreruddannelsen, men valgte en anden uddannelse](#)

4. Til- og fravalgsårsager knyttet til forhold før uddannelsen

I dette afsnit gennemgås årsager til til- og fravalg af pædagog-, lærer-, sygeplejerske- og socialrådgiveruddannelserne, som knytter sig til forhold før uddannelsen. Dvs. den viden, de har, og de input, som de får, om uddannelserne, inden de træffer deres studievalg.

Viden

På tværs af de gennemførte interviews om både til- og fravalg af pædagog-, lærer-, sygeplejerske- og socialrådgiveruddannelserne er mangel på viden om særligt professionsuddannelserne et tema. Der er mange, som efterspørger mere vejledning og generel oplysning om forskellige muligheder og studieveje.

Mangel på viden medvirker til fravalg

Flere af de studerende, der læser på en af de fire uddannelser, fortæller, at de ikke selv blev præsenteret for muligheden for at tage en professionsuddannelse, hverken i grundskolen eller på deres ungdomsuddannelse. De nævner også, at de oplever, at uddannelserne i samfundet bliver omtalt gennem stereotyper, der ikke lever op til det indtryk, som de har nu, hvor de læser på uddannelserne. De mener også, at disse lidt stereotype forestillinger får nogle til at fravælge uddannelserne. Enkelte nævner, at der er en forestilling om, at der er "sløse typer" på uddannelsen eller "folk, der kun er der for at få SU". Flere af dem, der læser på en af uddannelserne, mener dog, at mere information ville kunne være med til at give et mere retvisende billede af uddannelsen.

Den manglende viden, og for nogle også manglen på studievalsaktiviteter, fører for flere til et fravalg af en professionsuddannelse. Manglende viden har også medvirket til, at nogle af de studerende på en af de fire uddannelser traf et andet valg i første omgang og dermed startede på en anden uddannelse først. Dette beskrives nærmere i afsnittet "Mange omvalg".

Der er flere, som beskriver, at de ikke bliver præsenteret for muligheden for at tage en professionsbacheloruddannelse. Dette hænger sammen med, at mange får universitetet præsenteret som det oplagte valg. Mangel på viden om indhold i uddannelserne og fordomme om uddannelserne får de unge til at fravælge pædagog-, lærer-, sygeplejerske- og socialrådgiveruddannelserne. Flere interviewpersoner nævner, at mere vejledning og viden kan være med til at nedbryde fordomme og stereotyper.

Der er flere eksempler i undersøgelsen på, at timing og tilfældigheder kommer til at spille en rolle i processen i forbindelse med studievalg. Det kan handle om, hvorvidt åbent hus på en uddannelse lå en dag, hvor de tilfældigvis kunne deltage, eller hvorvidt det var nemt at komme til med offentlig transport. Det kan også være, at de vælger en uddannelse, som en vejleder tilsyneladende tilfældigt har gjort opmærksom på, eller som en veninde nævner.

Citater om mangel på viden om uddannelser

"Mere viden ville hjælpe, viden om de faglige ting på uddannelsen. De billeder, man ser, er tit af de kreative ting og aktiviteterne. Det er ikke tiltalende for mig. Jeg vil gerne vide, at jeg lærer noget." [Studerende, der har overvejet pædagoguddannelsen, men valgt en anden uddannelse](#)

"Der skal klart mere fokus på uddannelsen. Havde min psykolog ikke nævnt denne her uddannelse, så ville jeg ikke have vidst, den eksisterede. Der skal også være mere viden om at være socialrådgiver – det er ikke kun at sidde på et jobcenter eller at tage folks børn fra dem. Det er det, man tror, når man starter på uddannelsen." [Studerende på socialrådgiveruddannelsen](#)

"Det var en branche, som jeg ikke kendte så meget til. Det bekymrede mig lidt. Den der uvished om, hvad nu hvis jeg alligevel ikke kunne lide det? Da jeg søgte ind på fysioterapeutuddannelsen, der havde jeg selv været hos en fysioterapeut, jeg havde mere en ide om, hvad det var." [Studerende på socialrådgiveruddannelsen](#)

"Det kunne være, man kunne se noget om uddannelserne på sociale medier eller en uddannelsesmesse. Men jeg tror også, at det er svært, fordi så skal man jo opsøge det. Så jeg skal præsenteres for det – gerne i dagligdagen. Som fx med reklamer eller historier på de sociale medier. Hvis noget lyder interessant nok, så kan jeg godt finde på at klikke videre." [Studerende, der har overvejet læreruddannelsen, men valgt en anden uddannelse](#)

"Jeg gik på en naturvidenskabelig linje i gymnasiet. Så var det kun naturvidenskabelige uddannelser, som vi hørte om. Men det var kun halvdelen, der valgte at læse noget naturvidenskabeligt. Den anden halvdel valgte helt tilfældige ting, fordi de ikke havde fået viden om andre ting. Ting, som ikke giver mening i den sammenhæng, som vi blev ført hen i. Jeg savner, at man kunne gøre det lidt bredere. Deltage i noget brobygning og få viden om forskellige typer af uddannelse." [Studerende på læreruddannelsen](#)

Kendskab til og mødet med professionerne skaber tilvalg

Til trods for at flere af de unge beskriver, at de ikke er blevet præsenteret for muligheden for at uddanne sig til pædagog, lærer, sygeplejerske eller socialrådgiver, er der flere, som fortæller, at de godt kender til professionerne, fordi de har mødt dem i deres hverdag.

Mødet med professionerne har ofte efterladt en positivt indtryk. Nogle har familiemedlemmer, som de ser op til, der arbejder i professionerne. Andre fortæller om mødet med professionerne i deres eget liv i fx skolen eller sundhedsvæsenet. Fælles er, at de har mødt nogen, der har gjort en forskel for dem, og det har inspireret dem til at ville det samme. Der er også enkelte, som fortæller, at de har mødt velfærdsprofessionelle, som de ikke har haft en positiv oplevelse med og derfor har fået blod på tanden ift. at vise, hvordan det kan gøres på en anden og bedre måde.

Undersøgelsen viser en tendens til, at de unge, som har valgt en af de fire uddannelser, har kendskab til professionen fra venner, familie eller egne oplevelser, mens de, der har fravalgt uddannelserne, i mindre grad har et kendskab. Dermed har de, som har fravalgt uddannelserne, ikke særlig meget viden om uddannelserne, hvis de ikke har opsøgt denne viden eller har fået det gennem vejledning.

Kendskab til professionerne er oftest det, som de unge fortæller om, når de svarer på, hvad der gav dem ideen til at søge ind på en af de fire uddannelser. Det er konkrete oplevelser, de har haft, eller personer, de har mødt, mere end det fx er studie- eller karrierevejledning, der har ansporet dem hertil. Vejledningsaktiviteter og den information, de har opsøgt, har til gengæld medvirket til at de har truffet det endelige valg.

Som tidligere nævnt er der også enkelte, der fortæller, at familiemedlemmer har frarådet dem at blive pædagog, lærer, sygeplejerske eller socialrådgiver med henvisning til, at det er et hårdt erhverv. Disse familiemedlemmer er dog ikke nødvendigvis selv en del af den profession, de omtaler.

Citater om mødet med professionerne

"Når jeg har mødt sygeplejersker i sundhedsvæsnet, så har jeg generelt været glad for dem, jeg har mødt. Jeg har fx været indlagt en enkelt dag, og de, jeg har mødt der, de var søde. Og de, der ikke har været så gode, der tænker man, at man selv kan gøre det lidt bedre." [Studerende på sygeplejerskeuddannelsen](#)

"Jeg tror, at der har været en stemning i min familie om, at det er noget, de har været glade for at arbejde med. Der har været meget stolthed forbundet med det. Og jeg har set op til de personer, der arbejder som lærere, jeg synes, de virker meget begavede. Min mor har altid sagt, at vi ikke kan vide alt om noget, men noget om meget. Det er godt at være så alsidig. Jeg har også set meget op til mine egne lærere. Jeg kan stort set ikke nævne nogle, der har været nederen. De har været inspirerende på hver deres måde." [Studerende på læreruddannelsen](#)

"Min kæreste er lærer, og vi har talt meget om rollemodeller. Vil du være lærer, fordi du har haft en god rollemodel, eller fordi du har haft en dårlig lærer, og du gerne vil *show them how it's done*." [Studerende, der har overvejet læreruddannelsen, men valgt en anden uddannelse](#)

"Jeg har altid vidst, at jeg ville være pædagog ... fordi jeg så, hvordan mine egne pædagoger var. De var meget nærværende, de var der, de var med til at hjælpe én. Så tænkte jeg, at det vil jeg også gerne en dag." [Studerende på pædagoguddannelsen](#)

Hovedvejen fører mod universitetet

Prestige i en eller anden form fylder rigtig meget i de gennemførte interviews. Det gælder særligt i interviews med personer, der har fravalgt de fire uddannelser. De taler alle om, at prestige i et eller andet omfang har haft betydning for deres fravalg. Det er den årsag, næstflest peger på som begrundelse for at fravælge uddannelsen.

Universitetet som det naturlige valg fra grundskolen og gymnasiet

Mange af interviewpersoner taler om, at universitetet har virket som det naturlige valg gennem uddannelsessystemet. Særligt i gymnasiet fortæller flere om, at sprogbrugen og de uddannelser, de er blevet præsenteret for, har lagt op til, at de skulle på universitetet. Det er bl.a. kommet til udtryk gennem kollektive beskeder, som fx "når I skal på universitetet, så skal I skrive opgaver sådan her".

Flere af interviewpersonerne fortæller, at de ikke anså en professionsbacheloruddannelse som en mulighed, mens de gik i gymnasiet. For nogle har det været sådan, på trods af at de har haft en professionsuddannelse i baghovedet, eller at de var mere interesserede i en professionsfaglighed end i en akademisk faglighed. I disse tilfælde hænger fravalget sammen med manglende viden, fordi universitetet er blevet set som det naturlige valg, og de derfor ikke behøvede viden om andre typer uddannelser.

Citater om universitetet som det naturlige valg fra grundskolen og gymnasiet

"Lærerne sagde: 'Når I kommer på universitetet, så skal I skrive opgaver sådan her.' Jeg synes ikke, at det var så fedt. Vi kan jo ikke allesammen læse på universitetet. Vi var måske 1.000 elever. Det var bl.a. derfor, jeg søgte ind. Man ser bare mere op til universitetet." [Studerende, som overvejer socialrådgiveruddannelsen, og som tidligere har læst en universitetsbacheloruddannelse](#)

"Det er universitetsuddannelserne, du får skubbet i hovedet. Jeg tror helt basalt bare, at informationer kunne have betydet noget for mig og for mine medstuderende. Vi blev præsenteret for universitetsuddannelserne, og så kunne man gå ned til studievejlederen, hvis man ville høre mere." [Studerende, som har overvejet læreruddannelsen, men valgt en universitetsuddannelse](#)

"Jeg overvejede først pædagoguddannelsen, da jeg var droppet ud af universitetet. Jeg så det ikke som en mulighed, mens jeg gik i gymnasiet. Jeg tænkte, at jeg skulle på universitetet. Min storesøster gik på uni, så det tænkte jeg også, at jeg skulle." [Studerende på pædagoguddannelsen, som tidligere har læst en universitetsbacheloruddannelse](#)

"I det miljø, jeg kommer fra, har universitetet været en selvfølge. Når man har gode karakterer, og alle omkring en tager en lang videregående uddannelse, så er det en selvfølge. Næsten alle fra gymnasiet, men også fra min folkeskole, har læst videre på universitetet – eller måske er det egentlig kun dem, jeg nu er venner med, men det føles som alle." [Studerende, som har overvejet sygeplejerskeuddannelsen, men valgt en universitetsuddannelse](#)

Universitetet som det rette valg for "de gode hoveder"

Mange forbinder universitetet med at være klog og har haft overvejelser om, at hvis de har muligheden for at vælge universitetet, burde de gøre det. Forventningerne kommer flere steder fra. De fleste siger, at det kommer fra samfundet og dem selv, og de fortæller, at familie og venner egentlig har støttet dem, uanset hvad de ville studere. En enkelt fortæller endda, at hendes mor har sagt, at universitetet måske ikke var noget for hende, hvilket gjorde hende ked af det, da hun selv forbandt universitetet med at være klog.

Ideen om at man skal læse på universitetet, hvis man er klog nok, kan også komme fra uddannelsessystemet. Der er eksempler på lærere i interviewpersonernes grundskole og gymnasie, der har ansporet interviewpersonerne direkte til at læse på universitetet, fordi de havde "et godt hoved" eller "potentiale". Den form for udtalelser har påvirket nogle til at vælge en anden uddannelse end en af de fire, som denne undersøgelse omhandler, mens andre er blevet provokeret af det.

Citater om universitetet som det rette valg for "de gode hoveder"

"Den vigtigste grund til mit fravalg var, at jeg var bekymret for, hvordan det ville påvirke mig karrieremæssigt. Og jeg har også hørt mange skrækscenarier. Og så tænkte jeg på, om det var "spild" at tage læreruddannelsen. Fordi 'du er jo rigtig smart, hvorfor ikke læse medicin, jura eller statskundskab?' [...] Det var jo lidt i baghovedet." [Studerende, som har overvejet læreruddannelsen, men valgt en universitetsuddannelse](#)

"Jeg kiggede slet ikke på professionshøjskoler i gymnasiet. Jeg var meget rigtigt orienteret mod det akademiske. Jeg ville bevise, at jeg godt kunne. Det var ikke en regel, der gjaldt for andre, men for mig selv, at jeg skulle vælge det akademiske for at vise, at jeg var klog." [Studerende på socialrådgiveruddannelsen, som i første omgang havde valgt en anden uddannelse](#)

"Jeg har tænkt, at der var forventninger fra mine forældre – jeg havde en følelse af, at de gerne ville have, at jeg valgte en akademisk uddannelse – ellers ville mit talent gå til spilde. Det har været en lidt svær snak nogle gange. De har klart trukket mere i akademisk retning." [Studerende på læreruddannelsen](#)

"Min klasselærer i folkeskolen sagde: "Du har et stort potentiale, så du skal tage en akademisk uddannelse [...] Det bliver sådan 'du har et godt hoved, brug det nu'. Så hvis man ikke tager en akademisk uddannelse, så er det, som om man ikke bruger hovedet, man er mindre værd, eller man er mindre klog, hvis man ikke tager en akademisk uddannelse. Det har nok sat sig lidt i én, som om der er mindre prestige i det, hvis man ikke tager en akademisk uddannelse." [Studerende, som har overvejet læreruddannelsen, men valgte en anden uddannelse](#)

"Jeg havde en lærer i gymnasiet, som sagde, da vi havde været ude til brobygning på læreruddannelsen: "Nej, du skal da ikke være folkeskolelærer, du skal da være gymnasielærer". Det gav da nogle overvejelser om, om andre også ville tænke sådan. Han mente, at jeg havde fagligt potentiale til noget mere." [Studerende på læreruddannelsen](#)

Prestige i uddannelsen og i jobbet

Prestige i bred forstand har betydning for studievalget. Det kan handle om overvejelser om, at det specifikke studie bliver set ned på i omgangskredsen, eller at man har en fornemmelse af at få højere anseelse i samfundet eller blandt bekendte, hvis man har en universitetsuddannelse. Prestige hænger i denne sammenhæng tæt sammen med løn og arbejdsvilkår, som behandles i kapitel 6. Fordi der er en forestilling om, at arbejdsvilkår og løn ikke er særlig gode, opleves det, at uddannelserne i mindre grad er forbundet med prestige.

Alle interviewpersoner mener selv, at de fire professioner bør være forbundet med lige så stor prestige som andre uddannelser. Uddannelserne beskrives som vigtige for samfundet, og de professionelle som "hverdagens helte".

Nogle af de studerende italesætter, at den lave prestige ikke er retfærdig, fordi de kender en eller flere, som er inden for den profession, de overvejer, og som de anser som dygtig. Fx fortæller en lærerstuderende, at hendes gymnasielærer sagde, at hun hellere skulle vælge at blive gymnasielærer i stedet for folkeskolelærer, da hun havde potentiale. Den studerende kunne spejle sig i sin mor, og tog sig derfor i mindre grad af opfordringen. Hun er stolt af sin mor og ved, at hendes mor har en anden, og på nogle områder stærkere, faglighed end en gymnasielærer.

Enkelte fortæller, at de specifikt ser op til lærere og mener, at denne profession har en høj anerkendelse i samfundet.

Citater om prestige i uddannelsen og i jobbet

"Når jeg kigger på de sociale medier, på LinkedIn fx, og ser dem fra gymnasiet ... folk jeg kender, der er færdiguddannede, og så arbejder de på ambassader og sådan noget. Jeg tænker, jeg er nødt til at være lige så ... jeg tænker, at de også skal se op til mig. Det sidder i mig, selv om jeg lader, som om det ikke betyder noget." [Studerende, som har overvejet sygeplejerskeuddannelsen, men valgt en universitetsuddannelse](#)

"Folk gik meget op i at søge ind på de sværeste studier. Folk ville i ministerier. Man sammenlignede sig med andre. Der var en forventning fra mig selv om at vælge noget svært." [Studerende, som har overvejet sygeplejerskeuddannelsen, men valgt en universitetsuddannelse](#)

"Jeg mødte stor modstand fra min omgangskreds, da jeg begyndte at tale om det. Det var meget anderledes, end da jeg søgte ind på fys. Dengang var det "nej, hvor sejt!". Da jeg søgte ind på socialrådgiveruddannelsen, var det mere "det er meget hårdt, er du sikker på det?" [Studerende på socialrådgiveruddannelsen, som havde valgt en anden uddannelse i første omgang](#)

"Folk forventer, man er enormt klog og ved alt muligt mærkeligt, når man læser medicin. Det er prestige. Nok fordi det er svært at komme ind." [Studerende, som har overvejet sygeplejerskeuddannelsen, men valgte en universitetsuddannelse](#)

Mange omvalg

Blandt interviewpersonerne er mange – næsten halvdelen – startet på én uddannelse for derefter at vælge om og starte på en anden. Der er fire interviewpersoner, der er skiftet fra en anden professionsbacheloruddannelse eller en erhvervsuddannelse, og som nu er studerende på enten pædagog-, lærer-, sygeplejerske- eller socialrådgiveruddannelsen. Årsagerne er i disse tilfælde af helbreds- og karakterproblemer, fx at de har dårlig ryg eller har problemer med hænderne. Derudover er der fem, som har været startet på en universitetsuddannelse, og som nu er startet på en af de fire uddannelser eller stadig overvejer det. Deres forklaringer hænger sammen med tre ting: at de hellere vil have en uddannelse, som er mere anvendelsesorienteret, at de manglede viden om professionsuddannelserne, inden de startede i første omgang, og at universitetet var mere prestigefyldt end de fire uddannelser.

Den vigtigste årsag til at vælge en af de fire uddannelser efter at være startet på en universitetsuddannelse, er et ønske om en uddannelse, som er mere praktisk funderet og anvendelsesorienteret. Nogle beskriver, at den viden, de fik på universitetet, var for lidt orienteret mod, hvad den skulle bruges til. De vil gerne have mere fokus på at koble teoretisk viden til anvendelse i praksis. Andre synes, at det var kedeligt at bruge så meget tid på forelæsninger eller på at læse, og vil hellere have en uddannelse med mere træning og mere praktik.

Manglende viden og en forestilling om, at det vil være bedst at vælge en universitetsuddannelse, hvis man kan, er en gennemgående forklaring på, at nogle af interviewpersonerne, som var interesserede i en praksisorienteret uddannelse, valgte en universitetsuddannelse i første omgang. Det er kendetegnende, at det første valg har været relativt ureflekteret – de unge har ikke været præsenteret for og har ikke opsøgt viden om uddannelserne. Flere har længe overvejet en af professionsbacheloruddannelserne, men besluttede sig alligevel for en universitetsuddannelse, fordi de lige ville "prøve, om de kunne", eller fordi en lærer havde talt uddannelsen ned. I forbindelse med deres omvalg har de fleste til gengæld brugt en del tid på at undersøge uddannelsesmulighederne.

Citater om omvalg

"Jeg har tidligere læst på universitetet, men blev sygemeldt. Det var meget forelæsninger, og det var ikke sådan, jeg lærte bedst." [Studerende på pædagoguddannelsen](#)

"Jeg havde hele tiden i baghovedet, om jeg skulle blive lærer. Men jeg skulle lige teste, om der var andet, jeg kunne, om jeg kunne blive sådan en forskertype. Jeg tænkte hele tiden, at jeg kunne komme tilbage. På biokemi var jeg kun nogle måneder, men jeg fandt hurtigt ud af, at det ikke lige var dét, jeg ville. Jeg synes ikke, det var så spændende at sidde der på laboratoriet. Som lærer vidste jeg, at jeg kunne komme ud og gøre noget for andre, der ville få en virkning." [Studerende på læreruddannelsen](#)

"Jeg søgte ind på uddannelsesvidenskab og læste der i et halvt år. Det var ikke mig. Jeg ville gerne have den mere praktiske del med. Fagligheden er også høj på læreruddannelsen. Men det vidste jeg ikke, før jeg startede." [Studerende på læreruddannelsen](#)

"Jeg fandt ud af, at en udelukkende boglig uddannelse ikke er mig. Det var kedeligt. Det er meget tiltalende, at der er praktik på pædagoguddannelsen." [Studerende på pædagoguddannelsen](#)

"Jeg startede på historie, men det var måske mere en hobby. På socialrådgiveruddannelsen er der mere fokus på, hvordan man kan bruge uddannelsen i det virkelige liv." [Interviewperson, der overvejer socialrådgiveruddannelsen](#)

"For lang tid siden, i folkeskolen, tænkte jeg, at det var fedt at undervise. Jeg var god til dansk og kunne godt lide at videregive glæde og give folk den der ahaoplevelse. Der var en flamme, der blev tændt for undervisning. Men så fadede det ud – på min folkeskole var det ikke særlig attraktivt. Det blev ikke set som en akademisk uddannelse, og vi snakkede meget om, hvor lange uddannelserne var. Den hang ved. Det var en lærer til at starte med, der sagde det om det akademiske, og så snakkede vi om det i vennegruppen og i klassen." [Studerende på læreruddannelsen](#)

5. Til- og fravalgsårsager knyttet til uddannelsen

I dette kapitel gennemgås årsager til til- og fravalg, som er knyttet til forhold under selve uddannelsen. De to vigtigste årsager på tværs af interviewpersonerne er faglig interesse og balancen mellem teori og praksis. Derudover betyder geografisk placering og kønsfordeling på studiet også noget for nogle af de unge.

Faglig interesse har stor betydning for studievalget

Mange af de studerende på de fire uddannelser begrundede deres uddannelsesvalg med en faglig interesse. Halvdelen har valgt faglig interesse som en af de vigtigste årsager til deres studievalg.

De studerende nævner, at de var interesseret i flere forskellige fagområder, som fx jura og psykologi, som anvendes på professionsuddannelserne. Mange er særlig interesseret i nogle bestemte fag. Nogle har en stor interesse og vil gerne fordybe sig i faget, mens andre lægger vægt på, at de gerne vil kunne anvende deres faglige viden til at blive endnu dygtigere til deres kommende profession. Der er enkelte, som kobler deres ønske om at gøre en positiv forskel for andre, hvor de gennem deres faglighed kan hjælpe andre. Af specifikke interesser nævner flere af de studerende bl.a., at de interesser sig for jura, psykologi, pædagogik, sociologi, biologi og anatomi.

Faglig interesse er også et vigtigt parameter for dem, som har valgt andre uddannelser og dermed fravalgt de fire uddannelser. Bl.a. har en af interviewpersonerne stor faglig interesse for musik og ønskede derfor at følge den interesse i sit studievalg.

Citater om faglig interesse

"Jeg synes, at psykologi, sociologi og pædagogik er spændende. Det er med, at individer bliver påvirket i de forskellige arenaer, de befinder sig i, og hvordan det kan have en positiv eller negativ effekt. Og pædagogen kan gøre en forskel og hjælpe personen, hvis han eller hun er i en negativ arena." [Studerende på pædagoguddannelsen](#)

"Jeg interesserer mig for lovgivning og paragraffer og psykologi, og derfor valgte jeg socialrådgiver. Jeg er glad for at få en masse jura og tænker, at uddannelsen passer godt til mig." [Studerende på socialrådgiveruddannelsen](#)

"Der er rigtig meget rundkreds og aktiviteter – der er mere fagligt i det, end jeg lige tænkte." [Studerende, som har overvejet pædagoguddannelsen](#)

"Jeg går meget op i, hvad der foregår i samfundet og i verden. Og man kan ikke hjælpe, hvis man ikke ved, hvad der foregår. Og så det her med det juridiske, at forstå hvorfor." [Studerende på socialrådgiveruddannelsen](#)

"Jeg tænkte, at det faglige niveau var lavere end på universitetet, og det er det også i de tekster, vi læser. Men det særlige ved denne her uddannelse er, at man kan gøre det så nuanceret, som man vil. Man kan lave en sanselig med børnene for at gøre dem glade, men man kan også hive det op på et niveau og tale om Nietzsche." [Studerende på pædagoguddannelsen](#)

"Jeg synes, at det er meget spændende, hvad der sker med kroppen. Jeg har haft biologi på A-niveau i gymnasiet, og jeg har generelt klaret biologi rigtig godt, og jeg synes også, det var spændende i gymnasiet, hvor det blev sværere. Og jeg synes, at de dele om kroppen var specielt interessante." [Studerende på sygeplejerskeuddannelsen](#)

Den anvendelsesorienterede studieform med praktik tiltrækker nogle

For de studerende, der har valgt en af de fire uddannelser, har det betydning, at professionsuddannelserne er anvendelsesorienterede. Halvdelen har valgt det som en af de vigtigste begrundelser for deres studievalg. Mange af de studerende udtrykker, at de ser det som en fordel, at de gennem uddannelsen skal bruge den teori, de lærer, i praksis. Flere fortæller specifikt, at de er glade for, at praktik er en del af uddannelsen, så de får lejlighed til at afprøve det, de har lært. Det bliver også fremhævet som positivt, at det i undervisningen er tydeligt, at teori og praksis hænger sammen, fx gennem eksempler og cases. Nogle fortæller også, at de lærer bedre gennem praktiske eksempler og praktisk arbejde. Undervisningens forskellige former, såsom gruppearbejde, diskussioner, øvelser og aktiviteter, bliver også nævnt som begrundelser for at vælge uddannelserne.

Særligt de interviewpersoner, som har valgt en af professionsuddannelserne efter først at have studeret på universitetet, lægger vægt på, at den anvendelsesorienterede passer bedre til dem. Se mere om dette i afsnittet "Mange omvalg" i kapitel 4.

Den anvendelsesorienterede studieform får også nogle til at fravælge uddannelserne. Enkelte nævner, at mængden af praktik har været medvirkende til, at de har fravalgt uddannelserne. Andre, som har valgt en universitetsuddannelse, lægger vægt på, at de ønsker at fordybe sig fagligt, og at de ikke er interesserede i, at den faglige viden skal kunne anvendes – de er blot interesserede i at tilegne sig viden, fordi de er interesserede i området og det teoretiske.

Citater om anvendelse og faglig fordybelse

"I starten er praktik lidt grænseoverskridende, men hvis det kun var teori, ville det blive tørt og trættende. At komme ud i praktik gør, at man kan mærke det sådan helt finmotorisk." [Studerende på pædagoguddannelsen](#)

"Uddannelsesvidenskab var teori og teori og teori. Det er den samme teori, vi har her, det er bare sat ind i en kontekst ift., hvordan man skal bruge det." [Studerende på læreruddannelsen](#)

"Jeg er egentlig meget boglig, men det er rart at kunne få prøvet det af, som man hører om. Vi får nogle andre samtaler om vores indhold, når vi er i praktik eller har cases. Der er også en bevidsthed om, at der kan være langt fra teori til praksis." [Studerende på læreruddannelsen](#)

"Som udgangspunkt kan jeg ikke lide praktik, men jeg ved, at man lærer meget af det. Jeg synes, det akademiske, jeg lærer nu på medicin, er fjollet. Inden jeg begyndte, tænkte jeg, det var fedt, det var akademisk. Det synes jeg ikke længere." [Interviewperson, som har overvejet sygeplejerskeuddannelsen](#)

"Jeg synes, det er fantastisk, at der er så meget praktik. På psykologiuddannelsen, hvor jeg læser, er der et helt års praktik, så jeg har mulighed for at få jord under neglene." [Interviewperson, som har overvejet læreruddannelsen](#)

"Jeg synes, det er fedt med praktik og at få mulighed for at komme ud og smage lidt på, hvad man skal bagefter. Andre steder kan man tage en lang uddannelse, og så får man måske et chok, når man er færdig og kommer ud." [Interviewperson, som har overvejet læreruddannelsen](#)

Andre forhold af betydning

Særligt to forhold har betydning for nogle unge i forbindelse med valg af uddannelse: uddannelsens geografiske placering og (specifikt for sygeplejerskeuddannelsen) kønsfordelingen. Disse er ikke blandt de vigtigste årsager generelt set, men har haft en væsentlig betydning for nogle af interviewpersonerne.

Uddannelsens geografiske placering

Uddannelsernes geografiske placering har betydning for de unges overvejelser om studievalg. Baseret på interviewpersonernes overvejelser har den geografiske placering betydning for tilvalg, hvor det for nogle er afgørende, at uddannelsen ligger tæt på, hvor de bor – uanset om det er en større eller mindre by – mens det for andre har betydning, at uddannelsen ligger i en større by. Nogle er villige til at flytte rundt i landet for at læse en specifik uddannelse, mens den geografiske placering for andre går forud for selve uddannelsen.

Citater om uddannelsens geografiske placering

"Jeg har ikke kigget på andet end KP. Har boet i Odense i to år, men der var en grund til at flytte hjem til København, og KP ligger tæt på alt. Du kan komme til alt derfra." [Studerende på pædagoguddannelsen](#)

"Næsten lige meget hvad jeg skulle læse, skulle jeg til Aarhus. Jeg havde ikke hørt så godt om læreruddannelsen i Aarhus, så jeg tror, jeg var endt med den i Silkeborg, hvis det var den vej, jeg havde valgt at gå. Jeg havde hørt, at der var lidt bedre miljø dernede, og alle, jeg har kendt, har læst i Silkeborg. Og jeg var egentlig indstillet på, at jeg skulle lidt rundt i landet, hvis jeg skulle læse psykologi." [Interviewperson, som har overvejet at søge ind på læreruddannelsen](#)

"Den geografiske placering kunne ikke være bedre for mig. Jeg har et barn på tre år og en mand, der læser til pædagog. Og jeg har rent faktisk tid til at være sammen med mit barn. Hvis jeg skulle have transport, så ville luften gå af ballonen." [Studerende på socialrådgiveruddannelsen](#)

"Der er så mange steder at læse i københavnsområdet. Har mest kigget i København, hvor jeg gerne vil være. Hvis læreruddannelsen ikke havde været i København, ved jeg ikke, om jeg havde valgt den." [Studerende på læreruddannelsen](#)

"Jeg har altid gerne villet flytte til Odense. Jeg flyttede for et år siden fra Sønderborg. Hvis jeg kom ind et andet sted, så måtte jeg flytte, men jeg havde ikke søgt andre, for jeg vidste, jeg kunne komme ind i Odense." [Studerende på sygeplejerskeuddannelsen](#)

"Jeg bor i Lyngby, jeg ville ikke længere væk end allerhøjst Roskilde, men helst København." [Studerende på socialrådgiveruddannelsen](#)

"Den geografiske placering er klart en af favoritterne. Det er også lokalt. Her behøver du ikke at tage til en af de større byer for at læse." [Interviewperson, som har overvejet socialrådgiveruddannelsen](#)

Kønsfordelingen på sygeplejerskeuddannelsen

Det sociale miljø på uddannelsen har begrænset betydning for unges valg af uddannelse. Dog ses en tendens ift. sygeplejerskeuddannelsen, hvor kønsfordelingen af begge de to interviewpersoner, der har fravalgt uddannelsen, og en af dem, som har valgt den, bliver nævnt som noget, de har tillagt negativ betydning. Sygeplejerskeuddannelsen er den af de fire uddannelser, der har den mest skæve kønsfordeling. I 2021 var bare 7 pct. af de optagne på sygeplejerskeuddannelsen mænd. Interviewpersonerne giver udtryk for, at det ville være bedre for det sociale miljø, hvis der var en mere ligelig kønsfordeling. Konkret går bekymringen på, om den skæve kønsfordeling betyder, at det sociale miljø bliver en "hønsegård" med for meget "pigefnidder".

Citater om det sociale miljø

"Det var lidt et minus for mig, fordi jeg har en ide om at på uddannelsen, der var der rigtig mange piger. Og så ved jeg, at der kan komme meget drama og pigefnidder. Det bekymrede mig lidt, også da jeg så klasselisten, hvor der kun var piger. Det gjorde mig lidt i tvivl." [Studerende på sygeplejerskeuddannelsen](#)

"Det sociale miljø på dyrlægestudiet er ret godt, men meget kvindedomineret. Det er sygeplejerske også. Det giver sine udfordringer. Det er bedre, når man blander mange forskellige typer mennesker." [Interviewperson, som har overvejet sygeplejerskeuddannelsen](#)

"Nogle synes, det er en hønsegård, fordi der ikke er så mange mænd. Hvis man samler en masse kvinder, så kan de godt blive hårde mod hinanden. Ikke fordi jeg tænker, at deres faglige niveau ikke er højt, det er mere dynamikken." [Interviewperson, som har overvejet sygeplejerskeuddannelsen](#)

6. Til- og fravalgsårsager knyttet til forhold efter uddannelsen

Når de unge overvejer deres studievalg, og særligt når de overvejer en professionsuddannelse, har deres forventninger til et fremtidigt job stor betydning. Derfor handler mange af begrundelserne for til- og fravalg i om forhold efter uddannelsen. Disse årsager gennemgås i dette kapitel.

Den vigtigste begrundelse for at vælge uddannelserne er, at de unge ønsker at gøre en positiv forskel i deres fremtidige job, mens den vigtigste begrundelse for fravalg er bekymringer om arbejdsvilkår. Herudover kan de unges opfattelse af bredde og muligheder med hensyn til videreuddannelse og professionen gøre en forskel ift. både til- og fravalg.

Gøre en forskel

Otte af de ti interviewpersoner, som læser til pædagog, lærer, sygeplejerske eller socialrådgiver, fortæller, at det at gøre en positiv forskel for andre er en af de vigtigste grunde til, at de har valgt uddannelsen. Samtidig lægger de fleste af de interviewpersoner, som har overvejet en eller flere af de fire uddannelser, vægt på dette som en af årsagerne til, at de har overvejet uddannelsen. De fleste af interviewpersonerne, som nævner "at gøre en forskel" som begrundelse, lægger vægt på glæden ved at hjælpe andre, mens andre lægger vægt på, at man skal "give noget tilbage".

For flere af de interviewede har det betydning for deres valg af uddannelserne, at de i deres profession er tæt på børnene, patienterne, borgerne osv. Det hænger sammen med at kunne opleve, at ens arbejde gør en forskel for nogen. Det kan fx være, når det lille barn udvikler sig, eller man finder en god løsning til en udsat familie. Der er en anerkendelse af, at man også kan gøre en forskel i et job, hvor man er længere fra borgerne, men forskellen ses mere tydeligt, når man arbejder tæt på borgerne, som i de fire professioner, hvilket ses som attraktivt.

Nogle fortæller, at de er blevet inspireret til at vælge uddannelserne, fx af en dygtig lærer eller sygeplejerske, de har mødt, altså en positiv rollemodel. Andre lægger vægt på, at de vil vise, at de kan gøre det bedre end fx en lærer, de selv har haft.

Nogle unge har personlige erfaringer, der gør dem bevidste om, at de sætter pris på at gøre en positiv forskel for andre, og en forventning om, at de kan det i den profession, de har valgt. Et eksempel er en ung, der har arbejdet i en vuggestue og gik glad hjem hver dag. Et andet eksempel er en ung, der har fundet glæde ved at være spejderleder. En fortæller, at han fik et "rush" af at hjælpe andre i skoletiden.

Citater om at gøre en forskel

"Den vigtigste grund er nok, at jeg gerne vil være der for andre mennesker, der har det svært. Fordi andre har været der for mig i svære perioder, og det vil jeg gerne give tilbage. Jeg kan hjælpe mennesker med livsstilssygdomme og relevante ting og sørge for, at de udvikler sig i livet, og at de får en bedre trivsel i samfundet – det var derfor, jeg valgte pædagoguddannelsen." [Studerende på pædagoguddannelsen](#)

"Man skal være med til at udvikle et andet menneske. Et mål efter min uddannelse er at hjælpe kriminelle videre i deres tilværelse. Det er et job, jeg kan se mig selv i resten af mit liv. Man er med til at udvikle individer og med til at give dem en god start og hjælpe dem på vej. Man kan være med til at starte et liv – eller afslutte det, fx hvis man er pædagog på et plejehjem. Derfor valgte jeg uddannelsen – for at gøre nogens liv bedre." [Studerende på pædagoguddannelsen](#)

"Jeg har undervist små børn i guitar. Jeg er glad for at mærke, at man gør en forskel for børn og planter noget, som har en indflydelse på dem." Interviewperson, som har overvejet at søge ind på læreruddannelsen, men valgt ikke at gøre det

"Jeg overvejede også jura, men socialrådgiver er mere praktisk. En socialrådgiver er den, der kan hjælpe andre, og det synes jeg, er interessant." [Interviewperson, som har overvejet at søge ind på socialrådgiveruddannelsen, men i første omgang valgt en anden uddannelse](#)

"Det attraktive ved læreruddannelsen var det altruistiske i det. Fordi folkeskolen er så vigtigt et element i vores samfund. Så kan man give noget igen. Det skal man i den ene eller den anden grad give tilbage." [Interviewperson, som har overvejet at søge ind på læreruddannelsen, men har valgt en universitetsuddannelse](#)

"Man får lov til at være en del af deres liv og give dem indsigt i forskellige aspekter af livet. Jeg tror også, der er noget med min interesse for de fag, jeg skal have. Jeg overvejer også tysk – det synes jeg, er spændende. Men jeg har en fornemmelse af, at det kan være svært at skabe motivation, så det kan være spændende at være med til at åbne nogle døre." [Studerende på læreruddannelsen](#)

"Den vigtigste grund til, at jeg valgte det, er, at jeg har fundet ud af, at det, som gør mig glad, er at kunne hjælpe andre til at se deres muligheder og komme ud af en svær situation." [Studerende på socialrådgiveruddannelsen](#)

Arbejdsvilkårenes betydning

Mange af interviewpersonerne lægger vægt på, hvordan de ser arbejdsvilkårene efter endt uddannelse. For de fleste nævnes det i forbindelse med fravalg eller bekymringer, men der er også nogle, som ser mere positivt på jobsituationen, særligt ift. jobsikkerhed.

Professionerne er ikke for alle

Som tidligere nævnt er der flere, der ser de fire professioner som noget, "alle kan blive", hvilket til dels hænger sammen med, at der i nogle tilfælde er en relativt lav adgangskvotient på uddannelserne.

Der er dog flere af interviewpersonerne, som giver udtryk for, at de har fravalgt uddannelsen, fordi de mener, at de ikke er i stand til at varetage professionen, og at det har været afgørende for deres fravalg. For et par af interviewpersonerne handler det om deres eget faglige niveau (som er lavt), og flere taler om, at jobbet er krævende på andre måder, også personer med gode boglige forudsætninger.

Alle de fire professioner kræver en vis robusthed, og interviewpersonerne begrundes i den forbindelse fravalget med, at de er "skrøbelige", "følsomme" eller "mangler selvtillid".

Et eksempel på, at studievalget kan være påvirket af en oplevelse af, at professionerne kræver robusthed, er en interviewperson, som ikke har selvtillid nok til at stille sig op foran en klasse med børn og undervise. En anden fortæller, at det at skulle rumme en patient på dødslejet ville være for udfordrende. En tredje interviewperson har været i praktik som pædagog og oplevet, at hun ikke kunne styre børnene.

Citater om, at professionerne er krævende

"Den vigtigste grund til, at jeg fravalgte læreruddannelsen, var det her med at skulle op hver dag og præsentere. Det ville jeg ikke kunne. [...] Og så er der også meget ansvar. Og du skal være meget motiveret, og igen den der selvtillid. Det er den skrøbelige del, som skræmmer." [Interviewperson, som har fravalgt læreruddannelsen, men valgt en anden uddannelse](#)

Ift. forældresamarbejdet – man skal finde sig i meget fra forældrene. [...] Jeg er også meget følsom, så jeg synes ikke, det er rart, hvis nogen ikke er søde." [Interviewperson, som har overvejet læreruddannelsen, men valgt en anden uddannelse](#)

"Man skal være ansvarlig for meget, fx at holde samtale i gang med patienterne, og der er folk, der ligger på dødslejet. Der er mange typer enormt sårbare situationer, hvor man er nødt til at åbne sig selv og tage det ind. Det går jo en på og er noget, man tager med hjem. Det er noget, jeg ville synes, var enormt udfordrende og mentalt hårdt. Det er intime situationer, som det er svært at være i." [Interviewperson, som har overvejet sygeplejerskeuddannelsen, men valgt en dyrlægeuddannelse](#)

"Det var det med selvtilliden. Jeg troede, at som lærer, der skal man vide meget. [...] Jeg skulle måske have haft lidt bedre karakterer for at kunne lære fra mig." [Interviewperson, som har overvejet læreruddannelsen, men valgt en anden uddannelse](#)

"Det, der holdt mig tilbage fra pædagoguddannelsen, var, at jeg ikke kunne styre børnene. Børn forstår ikke, hvad man siger. Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle gøre." [Interviewperson, som har overvejet pædagoguddannelsen, men valgt en anden uddannelse](#)

"Jeg kan huske, at vi tog en test i folkeskolen, som sagde, at jeg skulle være socialrådgiver. Og da jeg kom hjem, sagde min far til mig, at hvis det er det, du vil, så er det det, du skal gøre, men det er virkelig et hårdt job. Og så kom jeg fra det." [Interviewperson, som har overvejet socialrådgiveruddannelsen, men valgt en anden uddannelse](#)

"Der er også mange, der hopper fra det. Det er ikke så nemt, som mange tror – altså, det er ikke noget, man bare kan, selv om mange tror det." [Studerende på læreruddannelsen](#)

Man har hørt meget dårligt om arbejdsvilkårene

Den vigtigste begrundelse for, at mange af interviewpersonerne har fravalgt de fire uddannelser, er en opfattelse af, at der er dårlige arbejdsvilkår i professionen. Syv ud af ti har peget på dårlige arbejdsvilkår som en af de vigtigste årsager til at fravælge en af uddannelserne. Også en del af dem, som har tilvalgt en af uddannelserne, fortæller, at arbejdsvilkårene har bekymret dem i forbindelse med deres valg. Flere peger på, at deres fravalg eller bekymringer ikke har noget med uddannelsen at gøre, men at det udelukkende handler om det, de kommer ud til efter uddannelsen.

Når man beder interviewpersonerne om at uddybe, hvad de mener med dårlige arbejdsvilkår, svarer de fleste noget generelt, fx at omtalen ikke er særlig positiv, at det virker hårdt, og at man skal løbe hurtigt. Nogle peger på mere specifikke ting som skæve arbejdstider. Tre af de interviewpersoner, som har fravalgt læreruddannelsen, peger specifikt på forældresamarbejdet som en del af arbejdet, de ikke har lyst til. De har en opfattelse af, at forældrene kan være meget krævende og have urealistiske ønsker og svært ved at forstå, at "deres børn ikke er de eneste i verden". Der er også nogle, der peger på, at det må være svært, hvis der er udadreagerende børn i klassen.

Bekymringer om arbejdsvilkår hænger tæt sammen ønsket om at gøre en positiv forskel for andre, som er den primære årsag til at overveje uddannelserne. Der er en udbredt forestilling om, at man skal løbe for hurtigt og ikke har tid nok til den enkelte borger. Dermed er der for mange en bekymring eller forventning om, at de i jobbet vil møde frustrationer over ikke at kunne gøre den forskel for andre, som de ønsker.

Selv om arbejdsvilkår fylder som bekymring for mange tilvælgere, er der også nogle, som ser positivt på det. Flere fortæller, at de har forsvaret professionen, når familie eller venner har spurgt, om det ikke var "for hårdt". Så har de peget på, at andre jobs også er hårde, eller at det, som er hårdt for nogle, kan være mindre hårdt for andre. Fx er der flere, som peger på, at de ikke ville bryde sig om at sidde på et kontor. Nogle af de socialrådgiverstuderende lægger særlig vægt på, at professionen tilbyder et varieret job, som ikke er fysisk krævende.

Nogle af dem, som lægger vægt på dårlige arbejdsvilkår, kobler det sammen med løn. Denne problematik ses kun i interviewene om pædagog- og sygeplejerskeuddannelserne, hvorimod interviewpersoner, der taler om lærer- og socialrådgiveruddannelserne, generelt opfatter den forventede løn som "fair". Særligt for sygeplejerskeuddannelsen handler udtalelser om lønnen om retfærdighed – både fordi arbejdet er hårdt og ansvarsfuldt (og derfor burde give mere i løn), og fordi læger tjener meget mere, hvilket gør den profession mere attraktiv.

Der er stor forskel på, hvor meget viden interviewpersonerne har om professionernes reelle arbejdsvilkår. En del af interviewpersonerne baserer primært deres opfattelse på, hvad de har hørt i medierne, og flere kæder det sammen med konflikterne på lærerområdet og sygeplejerskeområdet. Andre har et kendskab fra venner eller familie, som er i professionen. Forestillingerne kan også være baseret på egne oplevelser med fagprofessionelle, herunder lærere, der virkede "trætte og sukkende", eller oplevelser i sundhedsvæsenet, hvor sygeplejerskerne har virket meget travle.

Når man spørger interviewpersonerne om, hvad der kunne have betydning for, at flere ville vælge en af de fire uddannelser, er der en del, som peger på, at det kunne være godt at høre flere positive historier i medierne eller at kunne tale med en med den pågældende profession og stille spørgsmål til arbejdsvilkårene. Det kunne fx være som en del af uddannelsesvejledningen.

Citater om arbejdsvilkår

"Det har ikke været noget med uddannelsen, der har afskrækket mig, det har mere været det bagefter." [Interviewperson der har overvejet læreruddannelsen, men valgt en anden uddannelse](#)

"De har for få hænder til det arbejde, de skal lave. De kommer til at stå med alt for mange opgaver på én gang. Det er så urimeligt. Det ville jeg slet ikke kunne klare." [Interviewperson, der har overvejet sygeplejerskeuddannelsen, men valgt en anden uddannelse](#)

"Jeg tror ikke, at man ikke har tid nok til at forberede sig, og man kan derfor ikke få det udbytte, man kunne håbe på." [Interviewperson der har overvejet læreruddannelsen, men valgt en anden uddannelse](#)

"Den vigtigste grund til mit fravalg er nok lønnen. Men det vigtigste er egentlig, at der ikke bliver sat pris på arbejdet. Man arbejder rigtig hårdt." [Interviewperson, der har overvejet sygeplejerskeuddannelsen, men valgt en anden uddannelse](#)

"Det kan være psykisk hårdt at arbejde med, og jeg vil gerne høre mere om, hvordan man kan være professionel og ikke have sine følelser med i det." [Studerende, der har fravalgt socialrådgiveruddannelsen i første omgang, men nu igen overvejer uddannelsen](#)

"Det er ikke noget, jeg ved så meget om, men jeg har hørt og læst, at man skal løbe hurtigere." [Interviewperson, der har overvejet læreruddannelsen, men valgt en anden uddannelse](#)

Jobsikkerhed har positiv betydning

Knap halvdelen af de interviewpersoner, som har valgt en af de fire uddannelser, peger på beskæftigelsesmulighederne som en af de afgørende faktorer for deres studievalg. Det ses som attraktivt, at det er professioner med forholdsvis lav ledighed, fordi de studerende føler sig sikre på at få et job bagefter.

For nogle hænger argumentet om jobsikkerhed sammen med, at de ser professionen som bred. Det skyldes, at der er gode muligheder for at få mange forskellige typer jobs. Nogle lægger også vægt på, at der er gode jobmuligheder mange steder i landet.

Citater om jobsikkerhed

"Der vil altid være børn, så der vil altid være behov for lærere. Og der er brug for dem overalt, ikke bare ét sted i Danmark. [...] Der er god jobsikkerhed, lige meget hvor jeg rykker hen. Og så kan man nærde lidt med, om man er til mindre skoler eller større skoler, og der er forskellige muligheder for, hvordan skolen er skruet sammen." [Studerende, læreruddannelsen](#)

"Der er stor efterspørgsel og mangel på pædagoger. Det giver gode karrieremuligheder og gør det nemt at få et job." [Studerende, pædagoguddannelsen](#)

"Det er vigtigt for mig, at jeg ikke skal være på kontanthjælp ... finder jeg ud af, at arbejdet med børn og unge bliver for opslidende, så kan jeg skifte. Så behøver jeg ikke tage en ny uddannelse. Fordi man kan få forskellige typer jobs." [Studerende, socialrådgiveruddannelsen](#)

"Jeg synes, at det med karrieremuligheder og spændende jobmuligheder hænger lidt sammen. Jeg kan gøre alt, hvad jeg vil. Og jeg kan altid få job." [Studerende, sygeplejerskeuddannelsen](#)

Uddannelserne retter sig mod en bestemt profession

Det har en betydning for til- og fravalg, at der er tale om uddannelser, der retter sig mod en bestemt profession. Andre undersøgelser har vist, at mange unge ønsker at holde deres karrieremuligheder åbne så længe som muligt.³ Denne undersøgelse viser, at dette har betydning for til- og fravalg med hensyn til uddannelserne til pædagog, lærer, sygeplejerske og socialrådgiver. Særligt har det betydning, hvor bred man opfatter professionen, og hvordan man oplever mulighederne for udvikling ift. karriere og videre uddannelse.

Synet på professionens bredde har betydning

Der er stor forskel på, hvor snæver eller bred interviewpersonerne opfatter den profession, de enten har valgt eller har overvejet at uddanne sig til. Blandt dem, som har fravalgt pædagog-, lærer-, sygeplejerske- og socialrådgiveruddannelserne, er der flere, som mener, at uddannelserne retter sig mod en snæver profession, og at det har haft negativ betydning for deres valg. Blandt dem, som har tilvalgt uddannelserne, giver næsten alle udtryk for, at de ser jobmulighederne som varierede, hvilket har en positiv betydning.

Oplevelsen af bredde hænger sammen med flere ting. Dels viden om bredden og dels perspektiv på, hvad det vil sige, om jobmulighederne er brede eller snævre.

Viden har stor betydning for synet på bredden af professionen. De, der omtaler professionen som snæver, har generelt et begrænset kendskab til uddannelsen og professionen, mens de, som omtaler den bredere, ofte har kendskab gennem familie eller venner eller selv har haft berøring med forskellige varianter af professionen.

Perspektivet har også betydning. Nogle ser forskellige slags pædagoger, lærere, sygeplejersker eller socialrådgivere som meget forskellige jobmuligheder, fordi de beskæftiger sig med forskellige grupper af mennesker eller faglige områder eller foregår på forskellige typer arbejdspladser. Andre ser det som mere ensartet, fordi det er de samme professionsfaglige redskaber, man bruger, og den samme titel, man får.

Tendensen er, at de, som omtaler jobmulighederne som snævre, ser en helt bestemt jobfunktion for sig. En pædagog arbejder med små børn, en lærer arbejder i grundskolen, og en sygeplejerske arbejder på en hospitalsafdeling. De, som ser mulighederne som brede, kan typisk opremse en lang række forskellige typer jobs – både inden for og uden for ovenstående kategorier. Fx kan en lærer i grundskolen have forskellige fag

³ CEFU (2016): Uddannelsesvalg, vejledning og karrierelæring i et ungeperspektiv; DEA (2018): Hvad driver unges uddannelsesvalg – opsamlingsrapport

og forskellige aldersgrupper af børn, men også arbejde andre steder end en grundskole, fx på en efterskole eller som sproglærer, eller have andre funktioner på skolen, fx læsevejleder.

Citater om professionens bredde

Snæver profession

"Det er primært denne her ene kasse, man kan være i. Med psykologuddannelsen er man mindre låst, der kan man nærmest være i enhver branche." [Interviewperson, som har overvejet læreruddannelsen, men valgt en anden uddannelse](#)

"For mig er en professionsbachelor et meget afgørende valg. Så har du det job og den titel. Det tror jeg, ville betyde noget for mig." [Studerende, som har overvejet sygeplejerskeuddannelsen, men valgt en anden uddannelse](#)

"Man bliver vel mest bare folkeskolelærer, der er ikke så mange muligheder. Det er fint nok, men det er bare ikke det, jeg synes er mest spændende." [Interviewperson, der har overvejet læreruddannelsen](#)

Bred profession

"Der er så mange veje med pædagoguddannelsen. Du kan være i vuggestue, børnehave, botilbud eller plejehjem og arbejde med stofmisbrugere, på herberg, med kriminalitet. Det er dit eget hoved, der sætter grænserne. Det er en kæmpebred uddannelse." [Studerende på pædagoguddannelsen](#)

"Der er en bred vifte af ting, man kan lave, når man er færdig som socialrådgiver. [...] Jeg ved, at når jeg kommer ud på arbejdsmarkedet, så kan man efter fem-ti år skifte over til noget helt andet." [Studerende på socialrådgiveruddannelsen](#)

"Det er en uddannelse, hvor jeg stadig kan have mange interesseområder, ikke kun undervisningsfag, men også meget andet. Og mange indfaldsvinkler til at arbejde med mennesker. Det er bredt. [...] Jeg kunne godt forestille mig at skifte. Ikke hele tiden, men der er forskellige jobs, som kunne være spændende at prøve." [Studerende på læreruddannelsen](#)

"Jeg har tænkt på, at der findes mange forskellige typer sygeplejersker." [Studerende på sygeplejerskeuddannelsen](#)

Muligheder for videreuddannelse har betydning

Muligheder for videreuddannelse kan betyde flere ting. Det drejer sig dels om videre ordinær uddannelse i form af en kandidatuddannelse som overbygning, og dels om efteruddannelse, mens man er i job, i form af fx en diplomuddannelse. Begge dele har betydning for, hvordan de unge ser deres muligheder i forbindelse med studievalget. For nogle handler det om, hvorvidt de føler sig fastlåst, jf. forrige afsnit, og for andre handler det om at kunne udvikle sig løbende gennem livet.

Der er et klart mønster i interviewene. De, som har valgt en af de fire uddannelser, har generelt et positivt indtryk af mulighederne for videreuddannelse, mens de, som har fravalgt uddannelserne, har et negativt indtryk af mulighederne. For nogle har det stor betydning for deres valg, og de har undersøgt mulighederne grundigt. For andre har det ikke haft afgørende betydning, og de har generelt ikke særlig meget viden om mulighederne for videreuddannelse.

En del af interviewpersonerne har ganske meget viden om mulighederne for videreuddannelse. Ca. halvdelen af interviewpersonerne har aktivt undersøgt mulighederne for videreuddannelse, inden de traf deres studievalg, flest blandt dem, som har tilvalgt uddannelserne. Særligt blandt tilvælgerne markerer flere (fire ud af ti), at videreuddannelse har haft afgørende betydning for deres tilvalg. De har typisk haft kig på bestemte uddannelser, oftest en kandidatuddannelse, som de overvejer at tage senere i livet, og som de ved, at deres uddannelse giver adgang til.

De interviewpersoner, som har fravalgt uddannelserne, har enten indtryk af, at mulighederne for videreuddannelse ikke er særlig gode, eller kender ikke til mulighederne. Flere peger specifikt på, at muligheden for at læse en kandidatuddannelse efterfølgende ikke er gode nok. En studerende, som var tæt på at vælge sygeplejerskeuddannelsen, men valgte medicinstudiet, angiver, at hun var meget interesseret i

kandidat i sygepleje, men at det var utrygt, at hun ikke kunne være sikker på at blive optaget på uddannelsen. Det havde betydning for, at hun foretrak en uddannelse, hvor hun var sikker på at kunne blive kandidat. En anden nævner, at de kandidatuddannelser, man kan tage, ikke giver muligheder for gode jobs.

Citater om videreuddannelse

Tilvalg

"Det har jo nok haft en form for påvirkning. At man har muligheden for at læse videre." [Studerende, pædagoguddannelsen](#)

"Og den anden grund er, at der er mange muligheder ... jeg kan tage en kandidat om fem år, hvis jeg vil. Og jeg kan også lade være, hvis jeg aldrig har lyst til at læse igen". [Studerende, pædagoguddannelsen](#)

"De gode videreuddannelsesmuligheder har haft stor betydning. Man har mulighed for at specialisere sig bagefter og blive, hvad man selv har lyst til." [Studerende, sygeplejerskeuddannelsen](#)

"Det er det at vide, at der er muligheder, der betyder noget. Hvis man ved, at man har nået toppen af, hvad man er kommet til, så kan man miste motivationen." [Studerende, socialrådgiveruddannelsen](#)

"Jeg ved, at der er mange muligheder for efteruddannelse, fx kurser inden for forskellige ting. Fx kan man specialisere sig i folk, der har misbrugsproblemer. Der er plads til, at man kan forbedre sig, lære mere, være på kurser, udvikle sig. Det synes jeg, er interessant." [Studerende, der stadig overvejer socialrådgiveruddannelsen](#)

Fravalg

"Man kan fx ikke læse til gymnasielærer. Jeg tror ikke, at du lige så let kan sige, at nu vil jeg ikke være lærer længere." [Studerende, som har overvejet læreruddannelsen, men valgt en anden uddannelse](#)

"Min fars kæreste er pædagog, men hun har en kandidat oveni, og jeg har set, hvor meget hun har kæmpet for at få et job. Hun kunne ikke engang få et job som almindelig pædagog, fordi hun havde en kandidat, på grund af lønnen." [Studerende, som har overvejet pædagoguddannelsen, men valgt en anden uddannelse](#)

"Jeg synes, kandidaten i sygepleje lyder megalpændende. Jeg tænkte, at jeg nok ville læse den umiddelbart efter sygeplejerskeuddannelsen, hvis jeg stadig syntes, det var fedt at studere. Men jeg har også tænkt, at det kan man ikke vide, før man kommer til det. Det er utrygt, at der ikke er garanteret optag på kandidat i sygepleje. Så skal jeg have pæne karakterer. Det er ikke så fedt. Jeg vil gerne lære for læringens skyld, ikke for karakterernes. Jeg gider ikke jagte 12-taller på uddannelsen. Jeg ved faktisk ikke, om det er svært at komme ind, men mit indtryk er, at det er svært at få en plads på de kandidatuddannelser, der er." [Studerende, som har overvejet sygeplejerskeuddannelsen, men valgt en anden uddannelse](#)

7. Anvendte metoder

Kvalitative interviews

Analysen bygger på 20 kvalitative interviews med unge mellem 20 og 29 år. Heraf er 10 studerende på enten pædagog-, lærer-, sygeplejerske eller socialrådgiveruddannelsen, mens 10 interviewpersoner har overvejet at søge ind på en eller flere af de fire uddannelser, men valgt at undlade at søge. For begge grupper er beslutningerne om studievalg sket inden for de sidste par år, så de stadig kan huske deres overvejelser.

Dataleverandøren Userneeds har bistået med at finde interviewpersoner, som har overvejet at søge ind på en eller flere af de fire uddannelser, men valgt at søge andre uddannelser. Nogle overvejer stadig deres studievalg, fordi de enten ikke kom ind, er stoppet på uddannelsen eller er i tvivl om, hvorvidt de skal vælge om. Interviewpersonerne er rekrutteret fra Userneeds' panel med 90.000 medlemmer i Danmark.

Professionshøjskolerne har bistået Danske Professionshøjskoler med kontakt til studerende på pædagog-, lærer-, sygeplejerske eller socialrådgiveruddannelsen. De studerende har selv meldt sig på baggrund af et Facebookopslag eller lignende eller er blevet spurgt direkte.

Halvdelen af interviewene er foregået online, mens den anden halvdel er afholdt fysisk hos Danske Professionshøjskoler i København. Dette er af hensyn til at sikre en geografisk spredning ift., hvor interviewpersonerne bor.

De studerende, som har tilvalgt uddannelserne, er nogenlunde ligeligt fordelt mellem de fire uddannelser, som det fremgår af tabel 1. Blandt de unge, som har fravalgt uddannelserne, har en del af interviewpersonerne overvejet flere uddannelser. Det er således over halvdelen (6) af interviewpersonerne, der har overvejet pædagog- eller læreruddannelserne, 5 har overvejet sygeplejerskeuddannelsen, og 3 har overvejet socialrådgiveruddannelsen.

Tabel 1: Antal interviewpersoner fordelt på uddannelser og tilvalg/fravalg

Uddannelse	Studerende (tilvalg) – antal	Overvejet (fravalg) – antal
Pædagog	3	6
Lærer	2	6
Sygeplejerske	2	5
Socialrådgiver	3	3
I alt interviews	10	10

Anm: Nogle unge har overvejet flere uddannelser, hvilket er grunden til, at summen af tallene i sidste kolonne ikke er 10, selv om det samlede antal interviewpersoner er 10.

Temaer for interviews

Interviewene omhandlede følgende temaer:

- Tilgang til studievalg (proces, viden, studievalsaktiviteter mv.)
- Det attraktive ved uddannelsen
- Vigtigste overvejelser i forbindelse med deres studievalg

- Valg af ca. tre begrundelser for til- eller fravalg (se muligheder i bilag 1)
- Uddybning af valg
- Spørgsmål om betydningen af mulige år
- Bekymringer i forbindelse med studievalget
- Ideer til, hvordan man kan få flere til at vælge uddannelsen.

Bilag 1: Oversigt over hyppigste årsager og sammenligning med andre undersøgelser

Interviewpersonerne blev i forbindelse med interviewene bedt om at vælge nogle begrundelser for deres studievalg blandt en række mulige udsagn. Konkret skulle de vælge ca. tre udsagn, som de fandt, var de vigtigste for deres til- eller fravalg af en af de fire uddannelser. Mulighederne er inspireret af EVA's undersøgelser om studievalgsbegrundelser.⁴ I nedenstående oversigt ses en optælling af, hvor mange gange de forskellige muligheder blev valgt.

Årsager til at vælge pædagog-, lærer-, sygeplejerske-, eller socialrådgiveruddannelsen	Antal, der har angivet årsagen
Muligheden for at få et job, hvor man gør en positiv forskel for andre	8
Faglig interesse for uddannelsen	5
Studieformen på uddannelsen	5
Gode beskæftigelsesmuligheder	4
Gode videreuddannelsesmuligheder	4
Geografisk placering af uddannelsen	3
Det faglige niveau virkede passende	2
Gode karrieremuligheder	2
Spændende job efter uddannelsen	2
Godt indtryk af uddannelsen fra familie og venner	2
Det sociale miljø virkede godt	1
Muligheden for at komme i praktik	0
Ville gøre familien glad/stolt	0

Anm.: Der var mulighed for at vælge ca. tre årsager. Nogle har valgt flere, mens andre har valgt færre. Der er samlet set 11 personer, der indgår i ovenstående optælling, da en af interviewpersonerne var i gang med et omvalg og derfor indgår i begge grupper.

Årsager til at fravælge pædagog-, lærer-, sygeplejerske-, eller socialrådgiveruddannelsen	Antal, der har angivet årsagen
Arbejdsvilkårene er ikke gode nok	7
For lidt prestige i uddannelsen eller professionen	5
Lønnen er for lav	3
Andre jobs virkede mere spændende	3
Andre uddannelser var mere spændende	3
Det faglige niveau på uddannelsen er for højt	2
Det faglige niveau på uddannelsen er for lavt	1
Videreuddannelsesmulighederne er ikke gode nok	1
Familien havde et negativt syn på uddannelsen	1
Ville hellere ind på en mere akademisk uddannelse	1
For meget/for lidt praktik	0
Uddannelsen lå ikke der, hvor jeg gerne ville læse	0
Studiemiljøet virkede ikke tiltrækkende	0
Karrieremulighederne er ikke gode nok	0

Anm.: Der var mulighed for at vælge ca. tre årsager. Nogle har valgt flere, mens andre har valgt færre. Der er samlet set ti personer, der indgår i ovenstående optælling.

⁴ Danmarks Evalueringsinstitut (2021): Studievalgsbegrundelser: Hvem lægger fokus på hvad i studievalget? Danmarks Evalueringsinstitut (2022): Unges overvejelser om at søge ind på læreruddannelsen

De valgte årsager for så vidt angår tilvalg flugter meget godt med de angivne begrundelser i en undersøgelse gennemført af EVA i 2021.⁵ Her ses, at mellem 93 og 95 pct. af de studerende, som har valgt en af de fire uddannelser, har valgt "Muligheden for at få et job, hvor man gør en positiv forskel for andre", mens årsager om en forventet høj indkomst og ønske om at bruge sit karaktergennemsnit fylder langt mindre for disse studerende sammenlignet med studerende på andre uddannelser. De mest valgte årsager på tværs af alle uddannelser var "Faglig interesse for uddannelsen" og "Spændende job efter uddannelsen".

Undersøgelsen peger på nogle af de samme årsager til fravalg, som EVA's undersøgelse "Unge overvejelser om at søge ind på læreruddannelsen" (2022) peger på.⁶ Her peges bl.a. på bekymringer om arbejdsvilkårene, og at universitetet ses som den naturlige vej, særligt for de fagligt stærke studerende. Det er dog bemærkelsesværdigt, at den hyppigste årsag i surveydelen af EVA's undersøgelse, som var "Der var andre uddannelser, jeg vurderede var mere spændende", ikke i særlig høj grad er valgt blandt interviewpersonerne i denne undersøgelse. Samtidig er "For lidt prestige i at være lærer" kun valgt af 9 pct. i surveydelen af EVA's undersøgelse, men af næstflest i denne undersøgelse. Forskellene kan skyldes, at forskellige metoder leder til forskellige refleksioner blandt informanterne. I EVA's undersøgelse er der således også en interviewdel, hvor prestige fylder lige så meget som i denne undersøgelse. Det tyder på, at der er en tendens til ikke at pege på prestige i en surveysituation, men at det kommer frem som en hovedårsag, når de unge reflekterer over det i en interviewsituation.

⁵ EVA (2021): Studievalgsbegrundelser: Hvem lægger fokus på hvad i studievalget?

⁶ EVA (2022): Unge overvejelser om at søge ind på læreruddannelsen